

4. Музика-Стефанчук О.А. Система охорони здоров'я в умовах цифровізації та фінансово-правове забезпечення її функціонування // Актуальні проблеми політики. 2023. Вип. 72. С. 358–365. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.05.64>.

5. Цифрова трансформація громад: інструменти та рішення // Всеукраїнська Асоціація ОТГ. 2024. URL: <https://hromady.org/cifrova-transformaciya-gromad-instrumenti-ta-rishennya/> (дата звернення: 15.04.2026).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-606-8-43>

**СИНЕРГЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ В 13 «БІБЛІОТЕЧНА, ІНФОРМАЦІЙНА
ТА АРХІВНА СПРАВА» У РІВНЕНЬСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ
ГУМАНІТАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ**

Сілкова Галина Василівна

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри документальних комунікацій та менеджменту,
Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

Костенко Марина Степанівна

*старший викладач кафедри документальних комунікацій
та менеджменту
Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

Виклики сьогодення цього часу (тривала повномасштабна війна росії проти України, глобальна криза) й наскрізний характер інформаційної діяльності зумовлюють необхідність підготовки фахівців інформаційної сфери, здатних працювати у сучасному інформаційному, соціально-гуманітарному, виробничому, бізнесовому тощо середовищі в умовах кризи та трансформацій. В таких умовах посилюється роль синергії (синергетики) у підготовці інформаційних фахівців. Саме «на основі синергетичного підходу виникає синергетична освіта, що є способом вирішення проблем, поставлених сучасним глобальним розвитком» [5, с. 67]. У вітчизняній науці зацікавленість в дослідженні поняття синергії є доволі усталеною, з активізацією в різні роки ХХІ століття.

Для прикладу, автори підручника з державного управління [1, с. 103], узагальнюючи підходи до розуміння синергетики, зазначають, що вона: 1) може бути використана як основа міждисциплінарного синтезу знання; 2) може забезпечити нову методологію; 3) дає змогу виробити нові підходи до навчання й освіти, до ефективного інформаційного забезпечення різних прошарків суспільства.

Мета нашого дослідження полягає у висвітленні з позицій синергетичного підходу особливостей формування фахових компетентностей у здобувачів освіти за ОПП В 13 «БІАС» РДГУ.

Підготовку фахівців за освітньо-професійними програмами (ОПП) зі спеціальності В 13 «Бібліотечна, інформаційна та архівна справа» (БІАС) (до 2024 р. – 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» (ІБАС)) вітчизняні заклади вищої освіти спрямовують на формування в здобувачів освіти професійних компетентностей, що відповідають профілю згаданих галузей. Запроваджені в Рівненському державному гуманітарному університеті (РДГУ) ОПП зі спеціальності В 13 (029) завжди базувалися на розумінні того, що професійні компетентності відповідно змісту спеціальності не можуть обмежуватися лише діяльністю таких інформаційних установ, як бібліотеки та архіви. Адже саме інформаційна діяльність має наскрізний характер, тобто за своєю функціональною сутністю супроводжує всі галузі та сфери суспільства. Стандартами вищої освіти України за спеціальністю 029 «ІБАС» галузі знань 02 «Культура і мистецтво» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (2018 р.) та другого (магістерського) рівня вищої освіти (2019 р.) також визначається такий діапазон професійних компетентностей, що дозволяє випускникам працювати в різних інформаційних структурах і здійснювати інформаційний супровід всіх рівнів управління. Це зумовлює включення до ОПП освітніх компонент (ОК), які з одного боку, виходять за межі суто інформаційної, бібліотечної або архівної справи, а з іншого – забезпечують міждисциплінарну інтеграцію, утворюючи ланцюжки поєднання «суміжних» навчальних дисциплін із «безпосередньо фаховими».

В цьому сенсі не можна не погодитися із О. А. Лавніковим [3, с. 39], що визначає «міждисциплінарну інтеграцію як процес узгодження змісту навчальних дисциплін щодо відображення ними єдиних, безперервних і цілісних явищ професійної діяльності; цілеспрямованого посилення міждисциплінарних зв'язків за умов збереження теоретичної і практичної цілісності навчальних дисциплін». Типовим прикладом доцільної міждисциплінарної інтеграції в межах ОПП зі спеціальності В 13 «БІАС» є взаємозв'язки ОК «Аналітико-синтетична переробка інформації», «Інформаційно-аналітична діяльність» та «Лінгвістичні основи документознавства». Зокрема, анотування, реферування,

підготовка інформаційно-аналітичних документів тощо вимагають від майбутнього фахівця не тільки володіння методами аналітико-синтетичного перетворення документів та змісту вихідної інформації, але й лінгвістичних навичок для досягнення фахового рівня створення текстів з перетвореною вихідною інформацією.

Зазначимо, що важливе місце в опануванні фаху інформаційної діяльності посідає асоціативне мислення як прояв творчих мисленневих характеристик здобувача освіти. Асоціативне мислення здобувачів освіти за спеціальністю В 13 «БІАС» стимулюється в РДГУ, в т.ч., завдяки синергії таких суто фахових ОК, як «Документознавство», «Інформаційно-аналітичне перетворення документного контенту», інші дисципліни аналітичного спрямування та «Лінгвістичних основ документознавства» як однієї з компонент, дотичних також до інших галузей знання (у нашому випадку – лінгвістики). Наприклад, лінгвістичний аналіз наукової термінології з проблем документознавства та інформаційної діяльності сприяє не лише з'ясуванню логіки їхнього утворення, а й розумінню сутності об'єктів та явищ, які позначають ці терміни. Таким чином, «схильність до асоціативного мислення як ознака вільного неупередженого розуму, що є дуже важливим чинником наукової комунікації та професійного становлення» [2, с. 121] стає невід'ємною професійною рисою фахівця інформаційної сфери.

Як інший приклад міждисциплінарної інтеграції у підготовці фахівців спеціальності В 13 «БІАС» в РДГУ згадаємо передбачуване дисципліною «Інформаційна культура» науково-дослідне завдання по аналізу інформаційних кодів культури. Виконують його здобувачі, інтегруючи знання та вміння з інформаційного пошуку й аналізу інформації із знаннями з таких ОК, як «Історія України», «Українська культура», «Історія документа».

Концепція ОПП зі спеціальності В 13 «БІАС» РДГУ передбачає також виконання дослідницьких завдань в межах інших обов'язкових і вибіркових фахових дисциплін. При цьому дослідницькі завдання можуть охоплювати проблематику будь-якої галузі; розкривати будь-які аспекти інформаційної діяльності, бібліотечної чи архівної справи; торкатись питань самоосвітніх інтересів або, навіть, хобі здобувача, але головною умовою є те, що вони завжди передбачають аналітичну складову із обов'язковою верифікацією інформації.

Найбільш вагомим підсумком дослідницької діяльності здобувача є кваліфікаційна робота. Кваліфікаційні роботи зі спеціальності В 13 «БІАС справа» в РДГУ базуються, головним чином, на емпіричному дослідженні випускника, в контексті якого ми можемо говорити про синергію методів кількісного та якісного аналізу. «Кожен

з методів кількісного та якісного аналізу має власну специфіку, мету та набір інструментів. Кількісні методи дослідження спрямовані на збір інформації, що виражається в числовій формі. Ці методи характеризуються високим ступенем структурованості та стандартизації, що дозволяє проводити статистичний аналіз та узагальнення даних. На противагу, якісні методи дослідження використовуються для збору нечислових даних. Їхня мета полягає у виявленні значень та глибинних причин» [4, С. 5]. Прикладами таких досліджень є бібліометричний аналіз галузевих документних потоків, контент-аналіз аналітичної продукції інформаційних центрів, кількісно-якісний аналіз систем документаційного забезпечення органів місцевого самоврядування тощо.

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що духом синергії пронизаний весь процес навчання здобувачів освіти за спеціальністю В 13 «БІАС» в РДГУ. Саме синергетичні засади фахової підготовки визначають формування компетентностей конкурентоспроможного фахівця інформаційної сфери, здатного до гнучкого професійного мислення, адаптації до умов динамічних суспільних змін та ефективної діяльності в умовах кризових трансформацій.

Література:

1. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. Київ ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с. URL: <https://ktru.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/02/DERZHAVNE-UPRAVLINNYA-2012.pdf>.

2. Залевська Г. М., Войналович О. О. Етимологічний аналіз наукової термінології як засіб розвитку асоціативного мислення у здобувачів освіти. *Березневий науковий дискурс 2025 на тему: «Синергія освіти, науки та бізнесу в епоху глобальних трансформацій»* : зб. матеріалів III Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 27 лютого 2025 р.). Чернігів : ГО «Наук.-освіт. Інновац. центр сусп. трансформацій», 2025. С. 121–122. URL: https://reicst.com.ua/asp/issue/view/conf_reicst_27_02_25/conf_reicst_27_02_25.

3. Лавніков О. А. Міждисциплінарний тренінг як засіб комунікативної підготовки докторів філософії. *Березневий науковий дискурс 2025 на тему: «Синергія освіти, науки та бізнесу в епоху глобальних трансформацій»* : зб. матеріалів III Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 27 лютого 2025 р.). Чернігів : ГО «Наук.-освіт. Інновац. центр сусп. трансформацій», 2025. С. 39–41. URL: https://reicst.com.ua/asp/issue/view/conf_reicst_27_02_25/conf_reicst_27_02_25.

4. Ніколаєску І. О., Соловей Ю. О. Синергія якісних та кількісних методів наукового дослідження у сфері дошкільної освіти: від теорії до практики. *Академічні візії. Секція Освіта / Педагогіка*. 2025. Вип. 44. С. 1–10. DOI:<https://doi.org/10.5281/zenodo.16334633>.

5. Синергетика і освіта : моногр. / за ред. В. Г. Кременя. Київ, 2014. 348 с. URL: https://www.pedagogic-master.com.ua/public/Kremen_Synergetyka.pdf.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-606-8-44>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ

Соболь Євген Юрійович

*доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
ректор Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
м. Кропивницький, Україна*

Крушеніцький Владислав Сергійович

*доктор філософії з права,
асистент кафедри загальноправових дисциплін
та державного управління,
факультет права, бізнесу та адміністрування
Цentrальноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
м. Кропивницький, Україна*

Ефективне функціонування системи інформаційної безпеки держави можливе лише за наявності чітко структурованої нормативно-правової бази, яка визначає компетенцію суб'єктів публічної адміністрації, порядок їхньої взаємодії та межі втручання у сферу комунікацій. В умовах цифровізації, зростання кількості кіберінцидентів і посилення інформаційних загроз така база набуває стратегічного значення.

Система нормативно-правового забезпечення інформаційної безпеки України має багаторівневу структуру. Верхівку цієї системи становить Конституція України, яка закріплює фундаментальні засади національної безпеки, свободи слова, права на інформацію та захисту приватного життя. Саме конституційний рівень формує методологічне